

АРХЕТИП ТА ЙОГО ВИТЛУМАЧЕННЯ ВІД К.Г. ЮНГА – ПСИХОАНАЛІТИКА ДО ЛІНГВОКОГНІТИВНОЇ СУЧАСНОСТІ

Агєєва В. О.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

Сучасне зіставне мовознавство, яке сформувалося на тлі порівняльно-історичних концепцій вивчення споріднених мов світу, що ставили за основну мету реконструкцію архетипу (гр. *archétypon* – прообраз, прототип) – вихідну для наступних утворень мовну форму на підставі закономірних відповідників у споріднених мовах [3; 17 та ін.], продовжує наукові пошуки основи зіставлення мовних фактів. Свого часу було запропоноване поняття *tertium comparationis* як третього незалежного параметра зіставлення мовних фактів, на роль якого дослідники пропонували різні мовні форми, категорії, поняття (див. про це докладніше [9; 14; 16 та ін.]). Основна проблема при цьому і досі залишається нерозв'язаною і стосується питання, чи варто реконструювати архетипи, якщо зіставленню підлягає мовний матеріал у синхронії? Попередні спостереження над результатами зіставно-типологічних досліджень свідчать про певну наївність, а подекуди і суб'єктивність у виявленні спільних тенденцій і відмінних ознак, приписуваних різним мовам (як спорідненим, так і неспорідненим), якщо виконувалася лише процедура зіставлення без глибших реконструкцій, які час від часу заперечують висновки, зроблені на основі сучасних мовних форм. Така постановка проблеми повертає знову мовознавців до вивчення архетипних форм мови, засвідчуючи актуальність і своєчасність запропонованої статті.

Мета статті – критично проаналізувати основні положення психоаналітичної концепції К. Г. Юнга та простежити їх відгомін у сучасних лінгвокогнітивних витлумаченнях архетипу.

Завдання:

- визначити об'єм поняття архетип крізь призму колективного несвідомого К. Г. Юнга;
- виявити, в якому співвідношенні перебувають поняття архетип і архетипний символ;
- розкрити лінгвокогнітивну природу архетипу.

Архетип у порівняльно-історичному мовознавстві визначають як теоретично можливу форму, що виводиться шляхом порівняння реально засвідчених структурних елементів кількох мов і є репрезентантом правового стану сім'ї чи групи споріднених мов. У якості архетипу можуть виступати різні мовні одиниці і структури – цілісні лексеми, основи, корені, морфеми, детермінативи, фонеми. Найпоширенішою є реконструкція на рівні морфем. Реконструкція архетипу може здійснюватися для правових станів

різної хронологічної глибини. Прикладом реконструкції спільноіндоєвропейського архетипу на рівні слова може бути індоєвропейська форма *bhrāter – “брат”, побудована на основі зіставлення д.-інд. bhrātā, авест. brātar, ст.-слов. братръ, лат. frāter, гр. frātēr, тохар. prasar та ін. [17, с. 47].

Не ставлячи завдання системно проаналізувати міждисциплінарний характер поняття архетип, спробуємо долучитися до уже наявних спроб прокоментувати позицію Карла Густава Юнга, з яким пов’язують історію дослідження цього феномену, і обґрунтувати доцільність його витлумачення у лінгвокогнітивному ракурсі.

Як слушно відзначає О. Донченко, сьогоденну “архетипову парадигму викликали до життя потужні глобалізаційні тенденції, бо саме архетипи мають надкультурні й позачасові змісти трансперсонального, всезагального психічного” [5, с. 170]. Спираючись на коментарі О. Донченко, варто погодитись із тим, що архетипи – це кумулятивні уявлення про світ і життя в ньому людини, які не залежать від рівня наявних сьогодні знань.

У філософії К. Г. Юнга архетипи розуміються як структурні елементи несвідомого, що лежать в основі всіх психічних процесів. Це вроджені патерни людської поведінки [...]. Архетипи містять у собі і колективні уявлення, і масову свідомість, і соціальні установки, і стереотипи – все, що зумовлює можливість взаєморозуміння людей [5, с. 171]. Розглянемо ключові ідеї К. Г. Юнга, які є дотичними до розуміння онтологічної природи архетипу.

Розвинувши і певною мірою відійшовши від психоаналізу З. Фрейда [21, с. 184–188], К. Г. Юнг поглибив основні положення психологічної науки ідеєю колективного несвідомого [27]. Відповідно до концепції К. Г. Юнга психіка має таку структуру: 1) *Его* (центр свідомості та самосвідомості), *особисте несвідоме* (вмістилище конфліктів, спогадів, що колись були усвідомлені, але потім їх було витіснено та забуто, і чуттєвих вражень, яким бракувало “яскравості” для фіксації у свідомості) та 2) *колективне несвідоме* – це глибинний шар психіки людини, що є глибшим за рівень індивідуального несвідомого, спільним для всіх людей як результат історії людства [там само]. Колективне несвідоме тому так і називається, що не накопичується особистим досвідом, а успадковується всіма представниками людства, незалежно від етнічної, культурної тощо приналежності (національними особливостями можуть характеризуватися стійкі сполучення форм виявів архетипів).

К. Г. Юнг припускав, що колективне несвідоме не є кінцем несвідомого. Зокрема, у праці “Аналітична психологія. Тавістокські лекції” він намагається довести думку про те, що колективне несвідоме є найглибшим шаром, до якого ще можна дістатися у вивченні несвідомого загалом – це те місце, де людина вже не є чітко вираженою індивідуальністю [23], тобто за цим уявленням приховане розуміння глобальності та нескінченності несвідомого.

Згідно з теорією К. Г. Юнга, *колективне несвідоме* втілюється в архетипах, що виявляються у міфах та сновидіннях і є не певним конкретним мотивом, а сукупністю мотивів, що варіюються і мають різні форми вираження. У своїх пошуках учений послуговувався методом вільних асоціацій З. Фрейда для аналізу сновидінь та фантазій власних пацієнтів, вивчав міфи, фольклор, легенди та казки різних народів. З-поміж основних архетипів колективного несвідомого К. Г. Юнг визначив такі, як самість, аніма й анімус, тінь, маска, мудрець, Бог [25, с. 131–138].

К. Г. Юнг не претендує на те, що архетипи є його винаходом, навпаки, у роботі “Про архетипи колективного несвідомого” він підкреслює давність цього поняття, даючи зрозуміти, що і до нього мислителі й науковці приходили до ідеї їхнього існування [там само, с. 131–138]. Окрім того, у роботі Л. Леві-Брюля поняття “representations collectives”, уживане на позначення символічних фігур у первісному світотворенні, теж має архетипову природу [12].

“Якщо буквально розуміти поняття *архетип*, його можна ототожнити з поняттям *первісна модель*, первісний психічний образ. Він визначає суть, форму та спосіб зв'язку спадкових несвідомих першообразів та структур психіки, що передаються від покоління до покоління. Їхня функція – забезпечення основи поведінки та структурування особистості, розуміння світу, забезпечення внутрішньої єдності та взаємозв'язку культури та порозуміння між індивідами” [1].

До такої ідеї архетипів колективного несвідомого К. Г. Юнг прийшов через філософське переосмислення міфів різних народів. Йому вдалося виокремити в них спільні мотиви та образи на зразок таких понять, як чоловік, жінка, дитина, Бог, мудрець та ін. Як зазначає К. Г. Юнг, “для первісного мислення міф не є казкою чи просто оповіддю. Це насамперед психічне явище, що виражає глибинну сутність душі. Архетипи виявляються в повсякденному житті індивідів” [24, с. 134].

Архетипи, за висловом К. Юнга, створюють міфи, релігії й філософії, що впливають на народи й історичні епохи ([там само]; див про це докладніше [15]). На підтвердження цих слів наведемо твердження В. Л. Круглова щодо витлумачення архетипів. Архетипи – це вроджені психічні структури несвідомого, що становлять частину досвіду людства, визначають внутрішні образи об'єктивного життєвого процесу і первісні форми збагнення зовнішнього світу, його глибинні схеми, згідно з якими творяться думки і почуття, засновані на міфологічних темах і сюжетах; це колективний релікт історичного минулого, що зберігається в пам'яті людей [10].

Натомість, як зазначає В. Л. Круглов, юнгівський архетип відображає лише символіко-несвідомий і геперісторичний аспекти життя людей, а відтак, його зміст не є вичерпним, бо не враховує раціональний аспект генотипу культури й історії [10]. Окрім того, суперечливість теорії колективного несвідомого, як і всієї психоаналітичної концепції, полягає у неможливості практично або її довести, або спростувати. Жоден психоаналітик не провів ретельних експериментальних досліджень із

застосуванням статистичних методів чи надійних валідних методик, які б підтверджували наявність несвідомого загалом та колективного несвідомого зокрема. Усі висновки, до яких дійшли З. Фрейд, К. Г. Юнг, А. Адлер, К. Хорні та інші учні й послідовники З. Фрейда, базуються на їхньому власному емпіричному досвіді, набутому у процесі практичної діяльності. Тому ці теорії постійно критикуються, знаходячи як прибічників, так і скептиків.

Одним із аспектів аналізу архетипів колективного несвідомого, який, на нашу думку, варто більш послідовно дослідити, – має бути пов'язаний з таким поняттям, як символ. Основні критерії виділення символів є загальновідомими, з-поміж яких: 1) схожість за асоціацією, 2) полісемантичність, 3) контекстна зумовленість символу (кожен контекстуальний рівень допомагає виявити як збереження, так і втрату певних символічних значень, 4) ритуально-магічна і культурна зумовленість (виникнення символів пов'язане з появою перших елементів культури, 5) антропоцентричність (символізація задана людині через суспільство, підлягає його психологічним і соціальним настановам і самостійно активно їх виявляє) [18, с. 7]. Досліджуючи фольклорну символіку, О. О. Потебня розглядав символ як продукт культурно-історичного розвитку людства, пов'язаний із мовою, світоглядом, пізнанням світу. Вчений вважав символ не тільки явищем мови, міфології, а й явищем усної народної творчості в її родово-видових трансформаціях, жанровій специфіці, динаміці. Індексуючи символи, пов'язані з міфологічними уявленнями, О. О. Потебня мав на увазі комплекс мови, поезії, звичаїв, традицій [цит за пр.: 4, с. 329].

Архетип є загальним значенням, притаманним всім індивідам, що зберігається на рівні колективного несвідомого і виявляється у вигляді символів. Символ є безпосередньою реалізацією архетипу, який ніколи не вичерпує всього багатства його значень. К. Г. Юнг описав значну кількість архетипів та їхніх символічних проявів [24].

У лінгвістиці загалом уже утвердилося поняття архетипного символу (Ф. Уілрайт). “Архетипний клас символів включає ті, що мають однакове або схоже значення для переважної більшості, якщо не для всього людства” [20, с. 98], з-поміж яких виділяє такі: “небесний батько”, “земля – мати”, “світло”, “кров”, “верх – низ”, “вісь колеса”. “Незважаючи на розмаїття культурних епох і традицій, способів мовлення і реакцій, як у фізичній, так і в загальній психологічній будові людини, наявна природна схожість” [там само].

Окрім закономірностей архетипної символіки, дослідники [11, с. 78] говорять про те, що архетипні символи дають змогу говорити про наявність етнічної лінії спадкоємності і, як наслідок, маємо, наприклад, українські архетипні символи. Як зазначає С. Кримський, “у найвиразніших формах архетипи виступають у національних культурах” [там само]. Загальнолюдська культура існує лише як аспект національних культур, що є цілісно-нормативними виявленнями долі народу, його життєвої траєкторії в універсумі історії [там само]. Історія, за переконанням дослідника, – це спіраль, що накручується на універсальні цінності, які відтворюються,

збагачуються, змінюючи сучасність на всечасність. Ці універсальні цінності і є архетипами. С. Кримський пропонує власне визначення архесимволу, розуміючи під останнім – не “духовний ген”, а пресупозиції, тенденції, що в різні епохи реалізується в образах [там само, с. 80]. Дослідник виділяє такі групи архетипних українських символів, що виявляють особливості етноментальної самобутності українців: “серце”, “степ”, “природа”, “слово” (logos), “гра” [11, с. 80]. З одного боку, архетипи *серце, природа, слово, гра* є універсальними, а з іншого, набуваючи ознак національного (народнопоетичного) символу, стають етноунікальними.

У зв'язку з цим, на думку Н.О. Лисенко, “не слід ототожнювати традиційні народнопоетичні символи й архетипні. Стикаючись із певним національним ґрунтом, архетипний символ модифікується. Якщо ми розглянемо не архетипні символи загалом, а архетипи, які сприйняла, наприклад, українська культура, то можемо говорити здебільшого лише про модифікації архетипних символів. Такий розподіл, на наш погляд, не зменшує самобутності й цінності конститuentів культури української нації, але позбавить нас від уживання помилкових термінів-дублетів” [13].

Виходячи з цього, можна припустити, що архетип є смислоформою, загальним значенням (інваріантом-гіперонімом), тоді як символ є його безпосередньою реалізацією (варіантом-гіпонімом). Будь-який ряд символів не вичерпує всієї змістовності архетипу. У процесі розвитку мови архетипи модифікуються, на основі первинних моделей можуть конструюватися похідні. Отже, архетип – це структура, що може мати різне наповнення залежно від соціуму й індивідуальних особливостей психіки людини. Таке розуміння архетипу з позицій когнітивної семантики дає підстави говорити про те, що він є ментальним утворенням, тобто концептом.

В апарат когнітивної лінгвістики уже введено термін рос. *архетипический концепт*, автором якого є В.І. Карасик. Прикладами таких концептів є рос. “сделка с дьяволом”, “враждебный заговор”. Це вислови, що активно транслюються, є закритими для модифікації не припускають критичного сприйняття [7, с. 43].

Можна припустити, що архетипним є той концепт, у структурі якого наявні архетипи, які перебувають у різних зв'язках і відношеннях. Так, наприклад у своєму дослідженні Трофімова А.В. дійшла висновку, що у структурі концепту ВОГОНЬ виокремлюються такі архетипи: 1) людина; 2) життя; 3) смерть; 4) небезпека; 5) руйнівна сила; 6) об'єднувальна сила; 7) очисна сила [19]. Оскільки вогонь сам по собі є першостихією, що відносить його вже до архетипів, то його багаторівнева структура відображає як давні, міфологічні уявлення представників архаїчної свідомості, так і сучасні конотації вогню, характерні для різних етнокультур.

До наведеного архетипного концепту слід додати ще такі елементи першобуття, як вода, повітря і земля (субстанції алхімії, що ще за часів Давньої Греції були наділені специфічним значенням і пов'язаним із ним символічним переосмисленням).

Окрім архетипних концептів, останнім часом все частіше у наукових працях спостерігається поняття архетипних метафор. Так, у праці Будаєва Е. В. та Чудинова А. П. “Зарубіжна політична лінгвістика” її автори, покликаючись на М. Осборна, зазначають, що “в політичному мовленні незалежно від часу, культури й географічної локалізації комунікантів активно вживаними є архетипні метафори. Політики, що бажають переконати адресата, використовують образи природного циклу, світла і темряви, хвороби і здоров’я тощо (див про це: [28, с. 98–100]). Такі метафори спираються на універсальні архетипи, є основою для порозуміння людей і величезним фактором політичного впливу і переконання. М. Осборн сформулював шість постулатів функціонування архетипних метафор у політичній комунікації, які: 1) використовуються частіше, ніж нові метафори, 2) однакові в усі часи й в усіх культурах і незалежні від кон’юнктурних умов їх актуалізації, 3) укорінені у загальнолюдському досвіді, 4) співвідносяться із людськими потребами, 5) впливають на переважну частину аудиторії, 6) часто зустрічаються в найважливіших політичних зверненнях у будь-якому суспільстві” [2, с. 49].

Окрему проблему у визначенні лінгвокогнітивної природи архетипів становить упорядкування таких суміжних понять, як *міфологема*, *архетипова* (або архаїчна) *модель*, *архетипові ознаки*, *архетипові формули*, *архетипові мотиви*. Останнім часом поняття *архетип* набуло ширшої семантики і стало вживатися на позначення будь-яких загальнолюдських мотивів, не прив’язаних до юнгіанства в буквальному розумінні. Сьогодні використання архетипів як універсальних першообразів є потужним емоційним засобом впливу у будь-яких сферах сучасного глобалізованого життя. Сучасна свідомість людини за своєю природою становить інертне утворення, яке здебільшого лишається архаїчним. Як зазначають Н.Ф. Калина та І.Г. Тимошук: “міфологічна свідомість мислить архетиповими образами, а це одночасно мислення смислами, зафіксованими в образах пізнання світу [...] . Несвідомий акт міфотворчої думки зачіпає передусім ті аспекти реальності, що ігноруються раціональною свідомістю” [6, с. 216].

Підсумовуючи, зазначимо, що архетипи змушують людей сприймати, переживати та реагувати на події. Вони не є спогадами чи цілісними образами. Це ті фактори, які є передумовою поведінки людини, заснованої на універсальній моделі сприйняття, мислення та дій у відповідь на якусь подію чи об’єкт. Вродженою у цьому випадку є тенденція когнітивно та емоційно-поведінково реагувати на конкретні ситуації.

Як свідчить проаналізована наукова література, присвячена різним аспектам аналізу архетипів, які так чи інакше пов’язують із К. Г. Юнгом, і дотепер у різних сферах наукового знання тривають дискусії навколо концепції колективного несвідомого – глибинного шару психіки людини, що лежить глибше рівня індивідуального несвідомого і є спільним для всіх людей. За теорією К. Г. Юнга, колективне несвідоме виражається через архетипи, що виявляються в символах. Символ є безпосередньою реалізацією архетипу, але ніколи не вичерпує всього багатства його значень.

У процесі розвитку мови архетипи модифікуються, на основі первинних моделей конструюються похідні. З таких позицій архетип визначаємо як структуру, що може мати різне наповнення залежно від соціуму й індивідуальних особливостей психіки людини. Таке розуміння архетипу дає підстави говорити про те, що він є ментальним утворенням, тобто концептом, і свідчить про його лінгвокогнітивну природу. В апарат когнітивної лінгвістики уже введено термін В.І. Карасика рос. *архетипический концепт*.

Подальша перспектива дослідження полягає в уточненні ролі та значення архетипів у формуванні англійської та української ментальності.

Література

1. Архетип. Словарь практического психолога [Электронный ресурс] / [сост. С. Ю. Головин]. – Минск : Харвест, 1998. – Режим доступа : <http://vocabulary.ru/dictionary/25/word/arhetip>
2. Будаев Э. В., Чудинов А. П. Зарубежная политическая лингвистика / Э. В. Будаев, А. П. Чудинов. – М. : Флинта : Наука, 2008. – С. 49.
3. Бурлак С. А. Сравнительно-историческое языкознание / С. А. Бурлак, С. А. Старостин. – М. : Academia, 2005. – 432 с.
4. Дмитренко М. К. О. О. Потебня – дослідник фольклорної символіки / М. К. Дмитренко // О. О. Потебня й актуальні питання мови та культури : [зб. наук. пр.]. – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2004. – С. 327–337.
5. Донченко О. Архетипи – спільне в нашому житті (розпізнавання архетипів як шлях до унікальності) // Психологія особистості. – 2011. – № 1 (2). – С. 170–181.
6. Калина Н. Ф. Основы Юнгианского анализа сновидений / Н. Ф. Калина, И. Г. Тимощук. – М. : “REFL-book” ; К. : Ваклер, 1997. – 304 с.
7. Карасик В. И. Архетипические концепты в общении / В. И. Карасик // Прямая и непрямая коммуникация : [сб. науч. ст.]. – Саратов : Изд-во ГосУНЦ “Колледж”, 2003. – С. 43.
8. Карл Густав Юнг. Жизнеописание, мировоззрение, цитаты за 60 минут // Человек мира. – СПб. : Изд-во : Вектор, 2006. – 160 с.
9. Кочерган М. П. Основы зіставного мовознавства / Михайло Петрович Кочерган. – К. : Вид. центр “Академія”, 2006. – 424 с.
10. Круглов В. Л. Антропологические заметки к понятию “мифологема” / В. Л. Круглов [Электронный ресурс] // Вестник Томского государственного университета. – Томск : Изд-во ТГУ, 2008. – № 310. – С. 10–15. – Режим доступа : <http://sun.tsu.ru/mminfo/000063105/310/image/310-10.pdf>
11. Крымский С. Б. Архетипы украинской культуры / С. Б. Крымский // Вісник НАН України. – 1998. – № 7–8. – С. 74–87.
12. Леви-Брюль Л. Сверхъестественное в первобытном мышлении / Люсьен Леви-Брюль. – М. : Педагогика-Пресс, 1994. – 608 с.

13. Лисенко Н. О. Архетип світового дерева в ідіостилі Т. Осьмачки [Електронний ресурс] / Н. О. Лисенко // Вісник ХНУ. Серія : “Філологія”. – 2009. – № 873. – Вип. 58. – С. 40–44. – Режим доступу : <http://dspace.ukrfa.kharkov.ua/handle/123456789/1779>
14. Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология / Владимир Николаевич Манакин. – К. : Знання, 2004. – 326 с.
15. Мелетинский Е. М. Аналитическая психология и проблема происхождения архетипических сюжетов / Е. М. Мелетинский // Вопросы философии. – 1991. – № 10. – С. 42.
16. Мізін К. І. Усталені порівняння англійської, німецької, української та російської мов в аспекті зіставної лінгвокультурології : автореф. дис. ... докт. філол. наук : спец. 10.02.17 “Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство” / К. І. Мізін. – К., 2012. – 32 с.
17. Нерознак В. П. Архетип // Лингвистический энциклопедический словарь / [под ред. В. Н. Ярцевой]. – М. : “Большая российская энциклопедия”. – 2000. – С. 47.
18. Свиридов О. Ф. Символіка замовлянь у східнослов'янському і британському магічному фольклорі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.15 “Загальне мовознавство” / О. Ф. Свиридов. – Одеса, 1996. – 16 с.
19. Трофимова А. В. Концепт ОГОНЬ в современном русском языке : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Трофимова Антонина Владимировна. – М., 2005. – 212 с.
20. Уилрайт Ф. Метафора и реальность / Ф. Уилрайт // Теория метафоры. – М. : Прогресс, 1990. – С. 82–110.
21. Фрейд З. Я и Оно // Хрестоматия по истории психологии / Зигмунд Фрейд ; [под ред. Гальперина П. Я., Ждан А. Н.]. – М. : Изд-во МГУ, 1980. – С. 184–188.
22. Юнг К. Г. Аналитическая психология / Карл Густав Юнг. – СПб. : Питер, 1994. – С. 30–38.
23. Юнг К. Г. Аналитическая психология. Тавистокские лекции / Карл Густав Юнг. – М : Азбука-классика, 2007. – 360 с.
24. Юнг К. Г. Архетипы и символы / Карл Густав Юнг. – М. : Ренессанс, 1991. – 292 с.
25. Юнг К. Г. Об архетипах коллективного бессознательного / К. Г. Юнг // Вопросы философии. – 1988. – № 1. – С. 131–138.
26. Юнг К. Г. Человек и его символы / Карл Густав Юнг. – СПб. : Б.С.К., 1996. – 651 с.
27. Юнг К.Г. Критика психоанализа / Карл Густав Юнг ; [пер. с нем. и англ. под общ. ред. В. Зеленского]. – СПб. : Гуманитарное агентство : “Академический проект”, 2000. – 304 с.
28. Яшин В. Н. Архетипические ключевые слова современной российской политической речи / В. Н. Яшин // Материалы XVI Международной конференции студентов, аспирантов и молодых ученых “Ломоносов”. Секция : “Филология”. – М. : МАКС Пресс, 2009. – С. 98–100.

Summary

The article analyzes main theses of C. G. Jung's psychoanalytic conception and their echo in modern linguistic and cognitive interpretation of archetype. The attention is paid to revealing the notion of "archetypical concept" introduced by V. Karasik.

УДК 811.111' 373.46+ 81 – 115

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ЛЕКСИКА ЯК СИСТЕМА: ФУНКЦІЯ ТА РОЛЬ СЕМАНТИЧНОГО ІНВАРІАНТА

Алієва Ольга

Львівський національний університет імені Івана Франка

Термінологічна лексика репрезентує систему у складі будь-якої мови. Підпорядковуючись загальним законам еволюції лексичних одиниць, вона має і свої характерні особливості. Необхідно відзначити, що поширене у мовознавстві поняття „система” не є однозначним. З одного боку, термінологічна система розглядається як сукупність конкретних одиниць, які входять у їх склад. З іншого, розуміння системи передбачає, у першу чергу, розгляд зв'язків та відносин, які існують між її елементами. Акцент дослідження здійснюється на внутрішні явища, аналіз яких може вимагати абстракції від матеріального складу елементів системи, зосереджуючись головною мірою на зв'язках, аніж на елементах. Кожна система, термінологічна у тому числі, має аналізуватися з урахуванням її структурної організації. У сучасних семантичних дослідженнях значна увага акцентується не лише на аналізі семантики окремих слів та словосполучень, але й на системі семантичних зв'язків у мові, що надає актуальності дослідженням у цьому напрямку, та дає змогу не тільки вивчати семантичну структуру терміна, але й дослідити механізм утворення нових смислів та перспективи розвитку.

Так, Е. Бенвеніст зазначає, що ”структура – один із найважливіших термінів сучасної лінгвістики, один із тих, які продовжують зберігати програмне значення... він може позначати два різні поняття. Зокрема, у